

รายงานผลการดำเนินงานด้านสุขภาพสัตว์ ในโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เดือน สิงหาคม 2563

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง

1. การตรวจวินิจฉัยและชันสูตรโรคสัตว์

ระหว่างวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 ถึงวันที่ 20 สิงหาคม 2563 ศวพ. ภาคเหนือตอนล่าง ได้รับตัวอย่างจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จำนวน 3 ตัวอย่าง ประกอบด้วย ตัวอย่างเลือดโคเนื้อจากค้ายสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ 1 ตัวอย่าง และตัวอย่างมูลแพะจากค้ายสมเด็จพะเอกาทศรถ ผลการตรวจเลือดพบปรสิตในเลือดชนิด *Theileria* spp. ส่วนตัวอย่างอุจจาระพบ ไข่พยาธิตัวกลมและบิต รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งตรวจเพื่อการชันสูตรโรคสัตว์และตรวจสุขภาพประจำปี ณ ศวพ. ภาคเหนือตอนล่าง ระหว่างวันที่ 21 กรกฎาคม 2563 ถึงวันที่ 20 สิงหาคม 2563

เจ้าของ	ชนิดสัตว์	ชนิดตัวอย่าง	จำนวนตัวอย่าง	ผลการตรวจ
ค้ายสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ	โคเนื้อ	เลือด	1	พบ <i>Theileria</i> spp.
ค้ายสมเด็จพะเอกาทศรถ	แพะ	มูลสัตว์	2	พบไข่พยาธิตัวกลมในตัวอย่างมูลสัตว์ จำนวน 2 ตัวอย่าง พบบิตในตัวอย่างมูลสัตว์ จำนวน 2 ตัวอย่าง

2. การดำเนินการด้านตรวจสุขภาพสัตว์ ของคณะทำงานดูแลด้านสุขภาพสัตว์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตามคำสั่ง ศวพ. ภาคเหนือตอนล่างที่ 52/2563 เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานดูแลด้านสุขภาพสัตว์ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

วันที่ 23 กรกฎาคม 2563 สพ.ญ. อังคณา ชันทะบุตร ดำเนินการตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานและติดตามการรักษาประจำสัปดาห์ ทำการตรวจสุขภาพแพะป่วยด้วยอาการตาอักเสบ จำนวน 4 ตัว โรคปากอักเสบพุพอง จำนวน 4 ตัว โรคระบบทางเดินหายใจ จำนวน 1 ตัว โรคระบบทางเดินอาหาร จำนวน 1 ตัว และเต้านมอักเสบ จำนวน 1 ตัว ผลการรักษาแพะมีอาการดีขึ้นและปล่อยเข้าฝูงเมื่อให้ยาครบตามกำหนด และทำการถ่ายพยาธิแพะที่มีร่างกายซูบผอม 1 ตัว

วันที่ 29 กรกฎาคม 2563 สพ.ญ. พรทิพย์ วิสุทธิคุณาธาร และ สพ.ญ. รอยพิมพ์ มะพงษ์เพ็ง ทำการตรวจสุขภาพแพะและรักษาแพะป่วยด้วยอาการขาหน้าซ้ายเจ็บ จำนวน 1 ตัว อาการคางด้านซ้ายบวมเป็นก้อนฝี จำนวน 1 ตัว และแพะป่วยพบก้อนฝีที่บริเวณเต้านม 0.5-3 เซนติเมตร ที่บริเวณเต้านม จำนวน 1 ตัว ผลการรักษาเบื้องต้นแพะทั้ง 3 ตัวมีอาการดีขึ้น แต่ยังคงให้การรักษาอย่างต่อเนื่อง

วันที่ 5 สิงหาคม 2563 น.สพ. ดิสภรณ์ อรรธนาเวช และ สพ.ญ. รอยพิมพ์ มะพงษ์เพ็ง ทำการตรวจสุขภาพแพะและติดตามการรักษาแพะป่วยด้วยอาการขาหน้าซ้ายเจ็บ จำนวน 1 ตัว อาการคางด้านซ้ายบวม จำนวน 1 ตัว และแพะป่วยพบก้อนฝีที่บริเวณเต้านม จำนวน 1 ตัว ผลการรักษาแพะทั้ง 3 ตัวมีอาการดีขึ้น แต่ยังคงติดตามการรักษาอย่างต่อเนื่อง

วันที่ 13 สิงหาคม 2563 สพ.ญ. อังคณา ชั้นทะบุตร ทำการตรวจสุขภาพแพะและติดตามการรักษา แพะป่วยด้วยอาการขาหน้าซ้ายเจ็บ จำนวน 1 ตัว อาการคางด้านซ้ายบวม จำนวน 1 ตัว และแพะป่วยพบก้อน ฝีที่บริเวณเต้านม จำนวน 1 ตัว ผลการรักษาแพะขาเจ็บสามารถลงน้ำหนักได้แต่แนะนำให้แยกเลี้ยงเพื่อสังเกต อาการต่อเนื่อง แพะที่มีก้อนฝีที่คางแผลแห้งดี กินได้ปกติ ส่วนแพะที่พบก้อนฝีที่เต้านมมีจำนวนลดลง

วันที่ 19 สิงหาคม 2563 น.สพ. ดิสมรณี อรรถาเวช ทำการตรวจสุขภาพแพะป่วยด้วยอาการระบบ ทางเดินอาหาร 2 ตัว จึงทำการถ่ายพยาธิและเก็บตัวอย่างมูลแพะส่งตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการตรวจพบ ไชพยาธิตัวกลมและบิตในตัวอย่างมูลแพะ ซึ่ง ศวพ. ภาคเหนือตอนล่าง ได้ให้คำแนะนำเพื่อการควบคุมและ กำจัดพยาธิตัวกลมและบิตในทางเดินอาหารแพะ รายละเอียดดัง ภาพที่ 1 และ 2

รายงานผลการชันสูตรโรคสัตว์ เลขที่ตัวอย่าง 614528/63
คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิตัวกลม (GI-nematode) ในแพะ

ชนิดและขนาดยาและความถี่ที่ใช้ในการกำจัดพยาธิ			
ชนิดยา	Albendazole	Fenbendazole	Ivermectin
ขนาดยาที่แนะนำ	7.5 mg/kg	5 mg / kg	200 µg/kg
วิธีการให้ยา	กิน	กิน	ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง
ความถี่	1 ครั้ง	ติดต่อกัน 3 วัน	1 ครั้ง

คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิ

1. ภายหลังจากใช้ยากำจัดพยาธิแล้ว ควรให้อาหารแร่ธาตุเสริมเพื่อบำรุงร่างกายสัตว์และจะต้องมีการควบคุมเพื่อไม่ให้สัตว์ ได้รับพยาธิซ้ำอีก
2. ลดการปนเปื้อนของไชพยาธิบริเวณพื้นที่เลี้ยงสัตว์ โดยการจัดการด้านสุขาภิบาลกำจัดมูลสัตว์บนพื้นคอกให้แห้งสะอาด อยู่เสมอ ไม่ให้มูลสัตว์ปนเปื้อนที่ให้อาหารและน้ำเพื่อป้องกันการฟักตัวของไชพยาธิ
3. หลีกเลี่ยงการให้สัตว์ลงแปลงหญ้าที่ขึ้นแฉะ เพราะอาจทำให้ติดพยาธิได้ง่ายจากตัวอ่อนของพยาธิที่อาศัยอยู่ในแปลงหญ้า ที่ขึ้นแฉะนั้น
4. หมั่นเวียนการใช้ทุ่งหญ้าโดยการให้สัตว์ชนิดอื่นเข้ากินหญ้าหรือโลกบหรือการปล่อยสัตว์ลงไปกินหญ้าเป็นระยะ
5. ควรเพิ่มพืชอาหารสัตว์ประเภทพืชตระกูลถั่ว กระถิน โพทะเล และใบข่อย โดยควรปลูกพืชตระกูลถั่วเพิ่มเติมที่ริมรั้ว ในแปลงเลี้ยงสัตว์ เพื่อให้สัตว์สามารถแทะเล็มกิน ซึ่งเป็นการป้องกันการติดพยาธิจากมูลของสัตว์ตัวอื่นได้อีกวิธีหนึ่ง

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 1 คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิตัวกลม (GI-nematode) ในแพะ

รายงานผลการชันสูตรโรคสัตว์ เลขที่ตัวอย่าง 614528/63
 คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดบิด (*Coccidia*) ในแพะ แกะ

ชนิดและขนาดยาและความถี่ที่ใช้ในการกำจัดพยาธิ			
ชนิดยา	ขนาดยาที่แนะนำ	วิธีการให้ยา	ความถี่
Lasalocid	0.5 – 1 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Decoquinate	0.5 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Monensin	10-30 กรัม/ตัน	ผสมอาหาร	4 สัปดาห์
Amprolium	50 มก/กก	กิน	21 วัน
Sulfaquinoxaline	13 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Sulfamethazine	11- 238 มก/กก	กิน	4 สัปดาห์
Salinomycin	382 กรัม/ตัน	ผสมอาหาร	4 สัปดาห์

คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดพยาธิ

การควบคุมโรคบิดให้ได้ผลดีโดยการปรับปรุงความสะอาดร่วมกับการใช้ยาในกลุ่ม coccidiostats และมาตรการอื่น ๆ ได้แก่

1. ป้องกันไม่ให้จำนวนสัตว์ ต่อกอกหนาแน่นเกินไป ซึ่งจะทำให้สัตว์ มีโอกาสได้รับเชื้อจากการปนเปื้อนในคอก
2. เปิดให้แสงแดดส่องผ่านคอก เพื่อทำคอกให้แห้ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการฆ่าเชื้อระยะ oocyst หรือทำให้ oocyst ไม่สามารถพัฒนาต่อจนเป็นระยะติดต่อไป
3. ลดการทำให้เกิดอาการเครียดในสัตว์ และการปรับสารอาหารที่สัตว์จะได้รับมีส่วนสำคัญของการเกิดโรค
4. การให้ยา coccidiostat ใน การควบคุมโรคติดต่อกัน 4 สัปดาห์ เพื่อควบคุมอาการของโรคไม่ให้แสดงอย่างเต็มที่
5. การตรวจอุจจาระเป็นระยะ ๆ หลังจากให้ยา จะช่วยสังเกตได้ว่าเชื้อเริ่มมีการติดต่อยาเกิดขึ้นหรือไม่

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการสัตวแพทย์ภาคเหนือตอนล่าง จังหวัดพิษณุโลก

ภาพที่ 2 คำแนะนำเพื่อการควบคุมและกำจัดบิด (*Coccidia*) ในแพะแกะ